
PASITIKĖJIMO VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJOMIS VEIKSNIŲ RAIŠKA: ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

Vilma Tubutienė¹

*Šiaulių universitetas Regionų plėtros institutas,
P. Višinskio g. 25-402, LT-76351 Šiauliai, tel. (8 41) 370 496
el.p. vilma.tubutiene@su.lt*

Gabrielė Norvaišaitė

*Šiaulių universitetas Regionų plėtros institutas,
P. Višinskio g. 25-402, LT-76351 Šiauliai, tel. (8 41) 370 496
el.p. gabriele.norvaisaite@gmail.com*

DOI: 10.13165/PSPO-19-23-10

Anotacija. Keičiantis valdžios ir visuomenės santykiui, o kartu ir politiniam pasitikėjimui, valdymo institucijos yra priverstos ieškoti naujų sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo būdų. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad politinį pasitikėjimą įtakoja daugelis vidinių ir išorinių veiksnių, tokių kaip ekonominė šalies situacija, institucijų veiklos rezultatai, socialinis kapitalas, valdžios sudėtis, žiniasklaida ir pan. Politinis pasitikėjimas gali būti analizuojamas trimis lygmenimis: mikro, mezo ir makro. Kiekviename lygmenyje veikia tie patys veiksniai, tačiau jų reikšmingumas gali pasireikšti skirtingai. Analizuojant politinio pasitikėjimo raišką mezolygmeniu, viešosios politikos formavimas ir jos įgyvendinimas gali priklausyti nuo piliečių požiūrio į valstybės ir savivaldybių institucijas, veikiančias konkrečiuose viešosios politikos posistemiuose (pvz., sveikatos priežiūros ar švietimo srityse). Šio tyrimo tikslas – atskleisti pasitikėjimą vietos savivaldos institucijomis lemiančius veiksniai, kaip atvejį pasirinkus Šiaulių rajono savivaldybę. Atlikta gyventojų apklausa leidžia apibrėžti vyraujančius politinio pasitikėjimo veiksniai.

Pagrindinės sąvokos: Politinis pasitikėjimas, pasitikėjimo veiksniai.

ĮVADAS

Tyrimo problema gali būti išreikšta klausimu: kokie veiksniai lemia gyventojų pasitikėjimą vietos savivaldos institucijomis?

Tyrimo objektas – pasitikėjimą vietos savivaldos institucijomis lemiantys veiksniai.

Tyrimo tikslas – atskleisti pasitikėjimą vietos savivaldos institucijomis lemiančius veiksniai Šiaulių rajono savivaldybėje.

Tyrimo metodai. Siekiant atskleisti pasitikėjimą vietos savivaldos institucijomis lemiančius veiksniai Šiaulių rajono savivaldybėje, buvo pasirinktas kiekybinis tyrimas. Tyrimui atlikti duomenys rinkti apklausos būdu, pateikiant respondentams anoniminę anketą.

PASITIKĖJIMĄ VALDŽIOS INSTITUCIJOMIS LEMIANTYS VEIKSNIAI

Pasitikėjimas, kaip reiškinyje pastarojo meto mokslinėje literatūroje analizuojamas gana dažnai, tad aptinkama nemažai šios sąvokos sinonimų – tolerancija, pagarba, paslaugumas, brolybė, solidarumas (Žiliukaitė, 2006)¹. Pastebėta, kad kiekviena mokslo sritis *pasitikėjimo* sąvoką analizuoja ir aiškina skirtingai. Anot Čepeliauskaitės, Petrauskienės (2017)², sociologijos mokslų kontekste pasitikėjimas suprantamas kaip asmenų ar institucijų bendradarbiavimas. Psichologijos požiūriu, pasitikėjimas – pažintinis procesas, kuriuo siekiama išsiaiškinti, ar verta tikėti ir pasikliauti tam tikru asmeniu. Ekonomistai šį terminą apibūdina, kaip apskaičiuotus ir tikslingus partijos ar organizacijos pasiektus rezultatus. Autorių teigimu, pasitikėjimo sąvoką analizuoja ir kitos mokslo disciplinos, tačiau jos išsiskiria savita struktūra ir skirtingais analizės būdais. Nors dauguma mokslo sričių pasitikėjimą aiškina skirtingai, tačiau pateiktos sampratos tik įrodo šios sąvokos kompleksiskumą, sudėtingumą ir praktinę svarbą.

Žiliukaitė (2006), teigia, kad pasitikėjimas yra *žmonių nuomonė* apie kitų veiksmus. Tai visų pirma įvardinama kaip *kognityvinis reiškiny*, kuomet žmogus deda pastangas įvertinti tikimybę, kad kitų veiksmai atitiks jų interesus arba jiems nepakenks. Pasitikėjimas kitais asmenimis atsiranda tada, kai šių asmenų veiksmai atitinka lūkesčius. Jeigu žmogus pasitiki kitu asmeniu, jo atliekamais veiksmais bei panašūs tarpusavio interesai, asmuo noriai įsitraukia į tam tikras veiklas, manydamas, kad jam nebus žalinga³.

Pasitikėjimas svarbus ne tik tarpasmeniniams santykiams. Mokslininkai išskiria pasitikėjimą institucijomis, t. y. *politinį pasitikėjimą*. Anot Burnytės (2013), politinis pasitikėjimas – pasitikėjimas valdžios institucija ar institucijomis bendrai. Tokiu būdu piliečiai susidaro nuomonę apie visą politinę sistemą ir nusprendžia, ar verta ja pasitikėti. Šiam vertinimui poveikį daro ne nuomonė apie atskirą instituciją ar veikėją (pvz. politines partijas, parlamentą, vyriausybę ar atskirus politikus, bet labiau apibendrintas požiūris į visos politinės sistemos veiklą⁴. Taip įvertinamas jos veiklos skaidrumas, efektyvumas bei gebėjimas kompetentingai atlikti funkcijas.

---

¹ Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, p. 205.

² Čepeliauskaitė, G., Petrauskienė, R. (2017). Pasitikėjimą valstybės tarnyba sąlygojantys veiksniai Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 16(3), p. 415.

³ Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, p. 215.

⁴ Burnytė, M. (2013). Pasitikėjimas politinėmis ir teisės saugos institucijomis Lietuvoje. *Teisės problemos*, 4(82), p. 98-99.

Politinis pasitikėjimas (Nakrošis, 2017), gali būti analizuojamas trimis lygmenimis: mikro, mezo ir makro⁵. **Mikrolygmuo** išryškėja, kai piliečių pasitikėjimas turi įtakos valdžios institucijų veiklai – teikiant viešąsias paslaugas atsižvelgiama į jų suvokimą ir vartotojų lūkesčius. **Mezolygmeniu** viešosios politikos formavimas ir jos įgyvendinimas gali priklausyti nuo piliečių pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis, veikiančiomis konkrečiuose viešosios politikos posistemiuose, kaip pvz., sveikatos priežiūros ar švietimo srityse. **Makrolygmuo** apima didžiausią, bendrą pasitikėjimo valdžios institucijomis lygmenį, kuris reikšmingas įgyvendinant kai kurias struktūrines reformas ar įvairius sisteminius pokyčius, gali juos net riboti (Nakrošis, 2017). Šie trys politinio pasitikėjimo lygmenys reikšmingi valstybės valdyme, kadangi, skirtingai nagrinėjant ar analizuojant politinį pasitikėjimą, galima „iššaukti“ nevienodas politines pasekmes, kurios svarbios visai politinei valdžios sistemai⁶.

Piryaei ir kt. (2015) teigia, kad politinis pasitikėjimas pabrėžia tendenciją stebėti bendruomenės politinius lyderius⁷. Tang, Huhe (2016) nuomone, *politinis pasitikėjimas yra piliečių tikėjimas, kad politiniai veikėjai arba institucijos „duos“ rezultatus, atitinkančius jų lūkesčius*⁸.

Matonytės ir kt. (2017, p. 14) nuomone, siekiant, kad pasitikėjimas gyvuotų, reikia jį *įtvirtinti* politiniame kontekste ir formaliose politinėse ir teisinėse institucijoje⁹. Mokslininkų atlikti tyrimai rodo, kad visuomenės pasitikėjimą ir gerovę lemia sąžininga, nekorumpuota ir nešališka valstybės institucijų veikla, taip pat politinės institucijos, kurios vadovaujasi valdžių padalijimo ir teisingumo principais. Svarbu pažymėti, kad **politinėmis (demokratinio atstovavimo)** ir **administracinėmis (sprendimus įgyvendinančiomis)** institucijomis pasitikima skirtingai. Kitaip nei demokratinio atstovavimo, sprendimus įgyvendinančių institucijų pasitikėjimas labiau priklausomas nuo piliečių *lūkesčių*, kuomet tikimasi, kad bus

⁵ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 101

⁶ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 101

⁷ Piryaei, M., Akhlaghi, F., Saeed, M. (2015). An investigation into the factors affecting people's trust in government performance. *Science journal*, 36(6), p. 1154.

⁸ Tang, M., Huhe, N. (2016). Does decentralization bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralization on political trust. *Policy and politics*, 44(3), p. 412

⁹ Matonytė, I., Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V. (2017). Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*, 1(85), p. 14

tinkamai įgyvendinama viešoji politika. Efektyviai veikiant *šioms institucijoms auga ir visuomenės politinis pasitikėjimas* (Matonytė ir kt., 2017, p. 15)¹⁰.

Politinis pasitikėjimas yra vienas iš pagrindinių rodiklių, *rodančių valstybės gyvavimo sėkmę* (Blind, 2006). Jis atsiranda, kada piliečiai ima domėtis valstybės būkle, vertina politines ir administravimo institucijas, bendrą šalies politiką ar atskirus politinius lyderius. Kitaip tariant, politinis pasitikėjimas leidžia tikėti, kad valdžios atliekami veiksmai (net jei ir nėra nuolatinio tikrinimo) *neprieštarauja* visuomenės interesams ir siekiams. Blind (2006) nuomone, pasitikėjimą valdžios institucijomis gali lemti gera šalies ekonominė situacija, naujų darbo vietų sukūrimas, mažėjanti socialinė nelygybė, piliečių supratimas, kad Vyriausybė gali išspręsti dabartinius finansinius iššūkius bei didėjantis viešųjų paslaugų skaidrumas. Šie išvardyti veiksniai skatina ne tik piliečių pasitikėjimą valdžia, bet ir *aktyvų dalyvavimą valstybės valdyme*, nuomonės reiškiamą demokratinuose rinkimuose, domėjimąsi vykdoma politika. Kitaip tariant, *augant pasitikėjimui didėja ir visuomenės pasitenkinimas valstybe*¹¹.

Taigi, piliečių pasitikėjimas valdymo institucijomis yra *svarbi politinės tvarkos sąlyga* (Bučaitė, Mazeliauskienė, 2005)¹². Ji atsiranda, kai valstybės tarnautojai, politikai ir kiti viešajame sektoriuje dirbantys asmenys veikia viešai, skaidriai ir efektyviai, o visuomenės nariai bendromis pastangomis siekia įsitraukti į valstybės valdymo procesus (Curristine at all., 2007)¹³.

Žemiau mes išskyrėme keletą veiksnių, kurie gali daryti įtaką pasitikėjimui valdymo institucijomis.

Socialinis kapitalas. Nakrošis (2017) pasitikėjimą valdymo institucijomis sieja su socialiniu kapitalu (socialiniais tinklais, ryšiais, normomis ir t. t.)¹⁴. Teigiama, kad visuomenė pasitiki valdžios institucijomis, jei tiki įstatymo galia, t. y. jei jų veiklą reguliuoja teisinės normos ir veiksmingi įstatymai (Žiliukaitė, 2006)¹⁵. Tuo tarpu Bartuškaitės, Žilio (2011) nuomone, socialinis kapitalas gali būti suprantamas, kaip bendras pasitikėjimas žmonėmis

¹⁰ Matonytė, I., Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V. (2017). Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*, 1(85), p. 14

¹¹ Blind, P. (2006). *Building trust in government in the twenty-first century: Review of literature and emerging issues*

¹² Bučaitė, J., Mazeliauskienė, I. (2005). Instituciniai tinklai ir socialinis pasitikėjimas savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų sąveikoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, p. 79

¹³ Curristine, T., Lonti, Z., Jomard, I. (2007). Improving Public Sector Efficiency: Challenges and Opportunities. *OECD Journal on Budgeting*, 7(1), p. 35

¹⁴ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 101

¹⁵ Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, p. 225

socialinėje aplinkoje. Jis pasireiškia, kai visuomenė intensyviai įsitraukia į įvairias pilietiškumą formuojančias akcijas, objektyviai dalyvauja nevyriausybiname sektoriuje ar bendruomenėse¹⁶.

Ekonominė situacija. Gera ekonominė situacija šalyje yra vienas svarbių veiksnių, siekiant pasitikėjimo institucijomis (Yann, Pierre, 2013)¹⁷. Įvairūs makroekonominiai rodikliai (nedarbo ar infliacijos lygis, BVP) gali paveikti ir gyventojus, vertinant įvairias institucijas (Nakrošis, 2017). Nakrošis (2017) konstatuoja, kad palankiau šalies ekonomiką vertinantys gyventojai linkę labiau pasitikėti valstybės institucijomis¹⁸.

Parlamento ir vyriausybės sudėtis. Anot Nakrošio (2017), piliečių pasitikėjimas valdžios institucijomis gali būti vertinamas ir pagal tai, kiek jie palaiko įstatymų leidžiamojoje ar vykdomojoje valdžioje dirbančius politikus. Teigiama, kad kuo stipriau pritariama politikams, tuo labiau pasitikima ir pačia vyriausybe¹⁹. Imbrasaitė (2011) taip pat pabrėžia, kad jei piliečių asmeniniai prioritetai sutampa su einamąja politika, tuomet jie yra linkę labiau paremti ir politinę sistemą²⁰.

Valdymo institucijų veiklos rezultatai. Nors ir nėra tiesioginio ryšio tarp institucijų rezultatų ir pasitikėjimo, tačiau sutinkama, kad jie susiję (Nakrošis, 2017). Prastėjant veiklos rezultatams, visuomenė yra linkusi blogiau vertinti institucijas, tuo tarpu pagerėjus situacijai – žmonės nebūtinai jas vertina palankiai. Anot Nakrošio (2017), būtina pabrėžti, kad veiklos rezultatus nėra lengva išmatuoti, o piliečiams yra reikšmingi ne tik objektyvūs rezultatai, bet ir jų lūkesčiai²¹.

Politinio ar administracinio valdymo įvykiai. Pasitikėjimui įtakos gali turėti ir reikšmingi politiniai ir administraciniai skandalai, kurie vienu atveju gali turėti teigiamos įtakos (po skandalo sėkmingai įgyvendinama iniciatyva viešajam valdymui tobulinti), o kitu ir neigiamos, kadangi tokie įvykiai dažniausiai pasireiškia netikėtai (Nakrošis, 2017)²².

¹⁶ Bartuškaitė, M., Žilys, A. (2011). Politinio ir socialinio pasitikėjimo bei dalyvavimo raiška Lietuvos demokratiijoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), p. 32

¹⁷ Yann, A., Pierre, C. (2013). Trust, Institutions and Economic Development. *Handbook of economic growth*, 1, p. 78

¹⁸ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 102.

¹⁹ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 103

²⁰ Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), p. 22

²¹ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 104

²² Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 105

Tarpinstitucinis pasitikėjimas politinėje ir administracinėje sistemoje. Anot Nakrošio (2017), svarbus ne tik tarpasmeninis, bet ir deklaruojamas tarpinstitucinis pasitikėjimas politinėje ir administracinėje sistemoje. Politijų, valstybės tarnautojų ir piliečių sąveikavimas įvairiuose tinkluose ir bendradarbiavimas viešosios politikos proceso metu priklauso nuo to, kiek šalys pasitiki vieni kitais. Pastebima, kad, didėjant tarpusavio pasitikėjimui, žmonės noriai bendradarbiauja tarpusavyje, sprendžia įvairias viešosios politikos problemas bei siekia aukštesnių rezultatų (Nakrošis, 2017)²³.

Valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija bei bendravimo stilius taip pat turi įtakos pasitikėjimui valdžios institucijomis. Anot Žiliukaitės (2006), politikų, valstybės tarnautojų reputacija, bendravimo stilius, elgsena viešumoje gali turėti poveikį formuojantis žmonių nuomonei apie jų sąžiningumą, išipareigojimų vykdymą, tiesos sakymą bei kitas moralines savybes²⁴.

Tobulėjančios informacinės technologijos (e. demokratija, e. valdžia). Anot Petrauskienės (2005), informacinės technologijos skatina įsitraukti gyventojus į valstybės valdymo procesus, taip didindamos pasitikėjimą valdžios institucijomis: piliečiai daug greičiau informuojami apie institucijų veiklas ir jų rezultatus, gali lengviau užsisakyti tam tikras viešąsias paslaugas bei laisvai konsultuotis su įvairiais viešojo administravimo specialistais. E-valdžios konceptas orientuotas į informacinės visuomenės poreikius ir į modernesnę ir šiuolaikiškesnę viešąją administravimą²⁵.

Be visų išvardintų veiksnių svarbų poveikį pasitikėjimui valdžios institucijomis turi ir **žiniasklaida**. Joje dažniausiai pateikiamos aktualesios peripetijos, susijusios su institucijomis (Aalberg, Curran, 2012)²⁶. Žiniasklaida yra linkusi formuoti viešąją nuomonę ir dažnai per didelis informacijos kiekis gali būti klaidinantis, kadangi dažnai remiamasi *subjektyviais* vertinimais, audringomis emocijomis, o ne asmeniniu patyrimu (Palidauskaitė, 2005)²⁷. Imbrasaitė (2011)²⁸ pabrėžia neigiamą dramatiško ir kritiško straipsnių bei informacijos apie

²³ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 105

²⁴ Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, p. 216

²⁵ Petrauskienė, R. (2005). Lietuvos savivaldybių vidaus administravimo tobulinimas. *Viešoji politika ir administravimas*, 11, 67

²⁶ Aalberg, T., Curran, J. (2012). *How Media Inform Democracy: A Comparative Approach*. New York: Routledge

²⁷ Palidauskaitė, J. (2005). Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, p. 30

²⁸ Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), 14

politikus ir valdžios institucijas tono poveikį politiniam pasitikėjimui. Tokia informacija lengviausiai paveikia tą visuomenės dalį, kuri turi mažiausiai patirties ar neturi asmeninių pozityvių sąveikų patirčių su valdžios institucijomis. Žiniasklaida tampa tarpininku tarp valdžios ir gyventojų, nes padeda formuoti politinę vaizduotę ir supažindina su besikeičiančiu politiniu gyvenimu (Bartuškaitė, Žilys, 2011)²⁹.

Žmonių pasitikėjimui valdžios institucijomis įtakos gali turėti ir *asmeniniai veiksniai*. Imbrasaitė (2011)³⁰ išskiria priežastinį ryšį tarp pasitikėjimo valdžios institucijomis ir pasitikėjimo savimi. Matonytės ir kt. (2017)³¹ nuomone, moderni visuomenė dažnai remiasi savimi pasitikinčiu žmogumi, kuris jaučia atsakomybę ir savo vertę, gali kontroliuoti aplinką sau ir kitiems palankia kryptimi. Pasitikintis savimi žmogus dažniausiai siejamas su tokiomis **charakterio savybėmis**, kaip optimizmu, atvirumu ar užuojauta, taip pat yra linkęs rizikuoti, o tai lemia ir pasitikėjimą kitais žmonėmis bei institucijomis (Imbrasaitė, 2011)³². Tačiau per didelis pasitikėjimas savimi gali atskleisti ir neigiamą asmens pusę – įtarumą ar priešišumą, kadangi atsiranda didelis spaudimas ir kritiškumas sau bei aplinkiniams (Matonytė ir kt., 2017)³³. Politinį pasitikėjimą gali lemti ir **asmens išsilavinimas**. Aukštesnis išsilavinimas siejamas su išlavintais analitiniais gebėjimais, aiškesniu politinės sistemos suvokimu bei kritiniu mąstymu, stipresniu pilietinės pareigos jausmu ir visuomeniniu aktyvumu (Hakhverdian, Mayne, 2012)³⁴.

Profesinės padėties prestižas ar pajamos – taip pat svarbūs veiksniai, lemiantys pasitikėjimą (Imbrasaitė, 2011). Valdžios institucijomis labiau pasitiki tie, kurie yra politiškai aktyvūs, t. y. daugiau uždirba, yra išsimokslinę, dirba prestižinį darbą ar labiau domisi politika. Anot Imbrasaitės (2011), tokie žmonės yra linkę įsitraukti į įvairias savanoriškas organizacijas, realizuoti save, dalytis gyvenimo patirtimi bei suprasti valdžios institucijų veiksmų pasekmes³⁵.

²⁹ Bartuškaitė, M., Žilys, A. (2011). Politinio ir socialinio pasitikėjimo bei dalyvavimo raiška Lietuvos demokratiijoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), 27-47

³⁰ Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), p. 15

³¹ Matonytė, I., Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V. (2017). Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*, 1(85), p. 40

³² Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), 16

³³ Matonytė, I., Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V. (2017). Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*, 1(85), p. 41

³⁴ Hakhverdian, A., Mayne, Q. (2012). Institutional Trust, Education, and Corruption: A Micro-Macro Interactive Approach. *Journal of Politics*, 73(3), p. 23

³⁵ Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), p. 21

Pasitikėjimas įvairiomis valdymo institucijomis gali priklausyti ir nuo asmens **amžiaus ar lyties**. Anot Žiliukaitės (2006), vyresni žmonės rečiau pasitiki politikais ir institucijomis, kadangi turi asmeninės patirties ir nuomonę apie juos. Tuo tarpu jaunesnioji karta yra linkusi rizikuoti, mėgsta pokyčius ir labiau pasitiki valdančiais³⁶.

1 lentelėje pateikiame apibendrintus veiksnius, lemiančių pasitikėjimą valdžios institucijomis.

1 lentelė. Veiksniai darantys įtaką visuomenės narių pasitikėjimui valdžios institucijomis

Nepriklausomi kintamieji		Priklausomi kintamieji
Išoriniai veiksniai (socialiniai, ekonominiai ir politiniai kintamieji)	Vidiniai viešojo valdymo sistemos veiksniai	Pasitikėjimas valstybės ir savivaldos institucijomis
Socialinis kapitalas (socialinis pasitikėjimas)	Gero valdymo būklė (rezultatyvi, atvira ir skaidri valdžia)	Pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis
Ūkio būklė (ekonomikos augimas ar nuosmukis)	Reikšmingi valdymo įvykiai (pergalės ir pralaimėjimai, skandalai)	Pasitikėjimas politinėmis institucijomis (Seimu, Vyriausybe, Prezidentu)
Valdančiosios daugumos (Seimo ar Vyriausybės) sudėtis	Politikų, tarnautojų ir kitų suinteresuotųjų grupių santykiai (tarpinstitucinis pasitikėjimas)	

Šaltinis: adaptuota remiantis Nakrošiu, 2017, p. 106.

Išvardintus veiksnius Nakrošis (2017) skirsto į *išorinius ir vidinius*. Matome, kad pasitikėjimui svarbūs vidiniai veiksniai apima atvirą ir skaidrą valdymą, reikšmingus valdymo įvykius bei tarpinstitucinį pasitikėjimą (politikų, tarnautojų ir piliečių santykius valstybės valdyme). Tuo tarpu išoriniams veiksniams priskiriamas socialinis kapitalas (ryšiai, normos), ekonominė situacija ir valdančiosios daugumos sudėtis³⁷.

Apibendrinus galima teigti, kad pasitikėjimas valdžios institucijomis priklauso nuo daugelio veiksnių. Visų pirma, pasitikėjimas gali priklausyti nuo *individo asmeninių charakterio savybių*, jo *išsilavinimo, profesinės padėties prestižo, pajamų, amžiaus ar lyties*. Taip pat asmens nuomonę apie valdymo institucijas gali suformuoti *žiniasklaida*. Svarbiais veiksniais tampa ir *tobulėjančios informacinės technologijos bei valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija ar bendravimo stilius*. Anot Nakrošio (2017), veiksnius, darančius įtaką pasitikėjimui valdžios institucijomis, galima suskirstyti į *vidinius ir išorinius*. Vidiniams veiksniams priskiriama *gera valdymo būklė, reikšmingi valdymo įvykiai bei tarpinstitucinis*

³⁶ Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, p. 232

³⁷ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 106

---

*pasitikėjimas, o išoriniams - socialinis kapitalas, ekonominė situacija ir valdančiosios daugumos sudėtis*³⁸.

Taigi pasitikėjimas valdžios institucijomis tampa svarbi pasitikėjimo pačia valstybe ir aktyvaus piliečių veikimo sąlyga. Itin reikšmingas pasitikėjimas savivaldos lygmenyje (mezo), kadangi piliečiai, besidomintys ir įsitraukiantys į bendruomenės reikalus, daug lengviau priima naujus iššūkius, geriau supranta, kaip priimami sprendimai, kaip veikia vietos valdžia. Bartuškaitė, Žilys (2011, p. 30) konstatuoja, kad išreikštas politinis pasitikėjimas gali atskleisti vietinės valdžios tiesioginės, konstruktyvios sąveikos palaikymą su arčiausiai esančiais piliečiais. Autoriai išskiria, kad itin reikšminga poveikį turi dialogas ne tik dokumentacijų klausimais ar administracinėms problemoms spręsti. Stipraus ryšio palaikymas su gyventojais leidžia vietos valdžios institucijoms užtikrinti demokratijos principų gyvavimą, kadangi piliečiai yra informuojami apie priimamų sprendimų skaidrumą, numatomų veiksmų svarbą³⁹.

TYRIMO REZULTATAI

Tyrimo metodika. Tyrimo tikslui pasiekti pasirinktas kiekybinis tyrimas, o duomenų rinkimo metodas – anketinė apklausa (n=207). Apklausiai atlikti buvo pasirinkta anoniminė anketa. Respondentams buvo pateikti 18 uždarų ir penki pusiau uždaro pobūdžio klausimai. Situacijai Šiaulių rajono savivaldybėje ir pasitikėjimui savivaldybės institucijomis įvertinti buvo naudojamos dvi Laikert skalės, kuriose respondentas, vertindamas teiginius, pasirinko vieną iš pateiktų atsakymų. Anketą sudaro dvi dalys. Pirmoje dalyje respondentui pateikiami klausimai apie pasitikėjimą lemiančius veiksnius. Šią dalį sudaro 9 temos (veiksniai): *ekonominė situacija; valdymo institucijų veiklos rezultatai; socialinis kapitalas; tarpinstitucinis pasitikėjimas politinėje ir administracinėje sistemoje; pasitikėjimo įvertinimas; valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija bei bendravimo stilius; politinio ar administracinio valdymo įvykiai; informacinės technologijos; žiniasklaida*. Antrosios dalies klausimai skirti atskleisti respondento charakteristikas, tokias kaip lytis, amžius, išsilavinimas, užimtumas, gyvenamoji vieta (žr. 2 lentelę).

---

³⁸ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 106

³⁹ Bartuškaitė, M., Žilys, A. (2011). Politinio ir socialinio pasitikėjimo bei dalyvavimo raiška Lietuvos demokratijoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), p. 40

2 lentelė. Anketos temos ir jų turinys

Tema/diagnostinis blokas	Turinys
Pasitikėjimą lemiantys veiksniai	Ekonominė situacija, valdymo institucijų veiklos rezultatai, socialinis kapitalas, tarpinstitucinis pasitikėjimas politinėje ir administracinėje sistemoje, pasitikėjimo įvertinimas, valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija bei bendravimo stilius, politinio ar administracinio valdymo įvykiai (pvz.: korupcija), informacinės technologijos, žiniasklaida.
Demografinė respondento charakteristika	Lytis, amžius, išsilavinimas, užimtumas, gyvenamoji vieta

Tyrimo organizavimas. Anketinė apklausa buvo parengta elektronine forma, panaudojant internetinio tinklalapio www.apklausa.lt instrumentą. Apklausa vyko 2018 m. lapkričio-2019 m. sausio mėn.

Tyrimo imtis. Tyrime pasirinkta apklausti pilnamečius (18 m. ir vyresnius) Šiaulių rajono savivaldybės gyventojus, kadangi jie turi rinkimų teisę ir gali išreikšti savo nuomonę apie Šiaulių rajono savivaldybės institucijas (savivaldybės merą, savivaldybės tarybą, savivaldybės administracijos direktorių, savivaldybės administraciją, seniūną, seniūniją, seniūnaičius). Respondentams atrinkti buvo naudojama kvotinė atranka, įvertinant pilnamečių (18 m. ir vyresnių) Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymą pagal lytį, amžių, išsilavinimą ir gyvenamąją vietą. Imtis buvo sudaryta taip, kad atitiktų visų pilnamečių (18 m. ir vyresnių) Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymą pagal aukščiau įvardintus rodiklius.

Tyrimo imties dydis (n) apskaičiuotas remiantis formule: $(n = \frac{t^2 N p(1-p)}{\Delta^2 N + t^2 p(1-p)})$. Šiuo atveju pasirinktos kintamųjų reikšmės:

- N – populiacijos dydis. Vadovaujantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis (2018), Šiaulių rajono savivaldybėje užfiksuotas nuolatinių gyventojų (pilnamečių) skaičius 2018 metų pradžioje - 29 870.
- t – *Stjudento koeficientas (patikimumo lygmuo)*. Pasirinktas 95 proc. patikimumo lygmuo, todėl $t = 1,96$.
- p – *numatomas pasiskirstymas*. Kai nėra žinoma p reikšmė, tariame, kad atsakymų pasiskirstymas yra 50 proc. ($p = 0,5$), tuomet $p(1-p)$ įgyja didžiausią reikšmę.
- Δ – *paklaida*. Pasirinktas paklaidos dydis ne didesnis, kaip 7 proc. ($\Delta = 0,07$).

Ketinant daryti išvadas apie visus pilnamečius Šiaulių rajono savivaldybės gyventojus ir norint, kad esant 95 proc. patikimumo lygmeniui gautas rezultatas būtų +/- 7 proc. paklaidos ribose, iš 29 870 galimų respondentų buvo privalu apklausti ne mažiau kaip 195 respondentus,

---

siekiant gaunamų duomenų reprezentatyvumo. Tyrime buvo apklausta 207 respondentai, todėl toks imties dydis leidžia daryti išvadas su ne didesne kaip 7 proc. didžiausia galima paklauda.

Tyrimo patikimumas.

Duomenų tinkamumas faktorinei analizei buvo įvertintas naudojantis KMO ir Bartleto sferiškumo testu. KMO vertė turi 0,876, o „Bartlett's Test of Sphericity" reikšmingumo lygmuo („Sig.") $< 0,0001$. Todėl galima daryti išvadą, kad kintamieji yra tarpusavyje reikšmingai susiję. Naudojant SPSS programinę įrangą buvo atliktas ir vidinio suderinamumo patikrinimas. Nagrinėjamu atveju buvo skaičiuojamas septynių pasitikėjimo Šiaulių rajono savivaldybės institucijomis skalės klausimų vidutinis balas, kuris naudojamas analizuojant tyrimo duomenis, gauta Cronbacho α reikšmė = 0,91. Naudojant SPSS programinę įrangą buvo sudaromas dažnių skirstinys ir įvertinta, kad vizualiai dažnių skirstinys yra gana artimas normaliajam skirstiniui, kadangi kintamojo rezultatai intervalų skalėje yra išsidėstę panašiai kaip Gauso skirstinys.

Tyrimo etika. Siekiant užtikrinti respondentų gerovę tiek apklausos pradžioje, tiek ir pabaigoje, buvo vadovautasi šiais pagrindiniais etikos principais: savanoriškas dalyvavimas tyrime; informuotas sutikimas dalyvauti tyrime; anonimiškumo ir gautos informacijos konfidencialumo užtikrinimas; žalos respondentams vengimas.

1.1.1. **Sociodemografinės imties charakteristikos.** Anketinėje apklausoje dalyvavo 207 pilnamečiai (18 m. ir vyresni) Šiaulių rajono savivaldybės gyventojai. Tokia imtis yra pakankamai reprezentatyvi, kadangi atitinka pilnamečių Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų populiacijos charakteristikas pagal pasirinktus kontrolinius požymius, t. y. lytį, amžių, išsilavinimą ir gyvenamą vietą (žr. 3 lentelę). Didžiausia galima paklauda ne didesnė kaip 7 proc., esant 95 proc. pasiklovimo lygmeniui.

3 lentelė. Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų imties charakteristikos⁴⁰

Požymis	Kategorija	Imties duomenys		Populiacijos duomenys*
		Skaičius	Procentai	Procentai
Lytis	Vyras	100	48,3	50
	Moteris	106	51,2	50
	Nenurodė	1	0,5	–
Amžius	18 – 29 m.	50	24,2	21
	30 – 39 m.	40	19,3	15
	40 – 49 m.	40	19,3	20
	50 – 59 m.	37	17,9	22
	60 m. ir daugiau	40	19,3	22
	Nenurodė	0	0	–
Išsilavinimas	Pagrindinis	24	11,6	Nėra duomenų
	Vidurinis	48	23,2	
	Vidurinis su profesine kvalifikacija	46	22,2	
	Aukštasis neuniversitetinis	41	19,8	
	Aukštasis universitetinis	47	22,7	
	Nenurodė	1	0,5	
Gyvenamoji vieta	Kuršėnų miestas	68	32,9	25
	Miestelis	74	35,7	75
	Kaimiškoji vietovė	64	30,9	
	Nenurodė	1	0,5	–
Užimtumas	Studentas(-ė) arba moksleivis(-ė)	35	16,9	
	Įmonės savininkas(-ė), vadovas(-ė)	19	9,2	
	Pensininkas(-ė)	35	16,9	
	Tarnautojas(-a) arba specialistas(-ė)	42	20,3	
	Darbininkas(-ė) arba ūkininkas(-ė)	58	28	
	Bedarbis(-ė)	15	7,2	Nėra duomenų
	Namų šeimininkas(-ė) arba auginantis vaiką asmuo	8	3,9	
	Kitas variantas	4	1,9	
	Nenurodė	0	0	

Lentelėje matyti, kad apklausoje dalyvavo panašiai vyriškos (48,3 proc.) ir moteriškos (51,2 proc.) lyties respondentų. Tyrime buvo apklausti įvairaus amžiaus gyventojai: 24,2 proc. apklaustųjų sudarė 18 – 29 m. gyventojai; respondentai, kurių amžius 30 – 39 m., 40 – 49 m. bei 60 m. ir daugiau pasiskirstė vienodai (19,3 proc.); mažiausią apklaustųjų dalį sudarė 50 – 59 m. asmenys (17,9 proc.). Gyvenamosios vietos atžvilgiu daugiausia apklaustų respondentų buvo iš miestelių (35,7 proc.) ir Kuršėnų miesto (32,9 proc.). Tuo tarpu 30,9 proc. apklaustųjų nurodė, kad gyvena kaimiškoje vietovėje. Galima teigti, kad respondentų pasiskirstymas pagal šias imties kategorijas iš esmės atitinka pilnamečių Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų populiacijos duomenų pasiskirstymą. Tyrimo duomenis galima apibendrinti tiriamai rajono gyventojų populiacijai su ne didesne kaip 7 proc. paklaida, esant 95 proc. pasiklovimo lygmeniui.

⁴⁰ Remtasi 2018 m. Lietuvos Statistikos departamento duomenimis

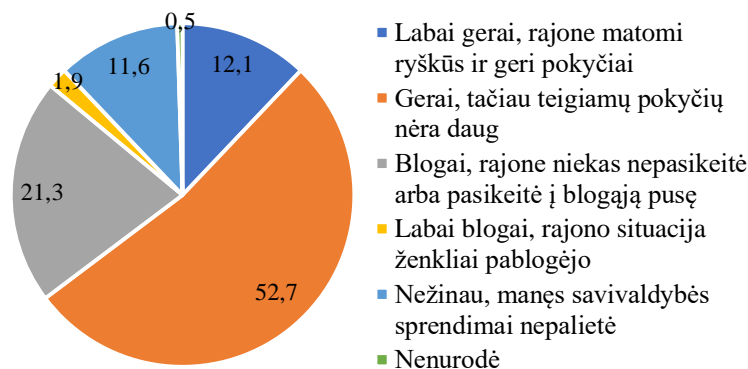
Analizuojant duomenis atkreiptas dėmesys į respondentų išsilavinimą. Iš pateiktų duomenų matyti, kad dauguma respondentų turi vidurinį (23,2 proc.), aukštąjį universitetinį (22,7 proc.) arba vidurinį su profesine kvalifikacija (22,2 proc.) išsilavinimą (žr. 3.1. lentelę). Mažesnė dalis apklaustųjų turi aukštąjį neuniversitetinį (19,8 proc.) išsilavinimą, tuo tarpu pagrindinį išsilavinimą turi tik 24 respondentai (11,6 proc.).

Nemaža dalis apklaustų Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų save priskyrė darbininkų arba ūkininkų (28 proc.) bei tarnautojų arba specialistų (20,3 proc.) kategorijoms. Respondentai, kurie nurodė esantys studentai, moksleiviai arba pensininkai pasiskirstė vienodai (16,9 proc.). Mažiausią apklaustųjų dalį sudarė įmonės savininkai, vadovai (9,2 proc.), bedarbiai (7,2 proc.) ir namų šeimininkai arba auginantys vaiką asmenys (3,9 proc.).

1.1.2. Vidinių pasitikėjimą sąlygojančių veiksnių vertinimas

Anot Nakrošio (2017)⁴¹, vidiniams veiksniams, darantiems įtaką gyventojų pasitikėjimui vietos valdžios institucijomis, galima priskirti: valdymo institucijų veiklos rezultatus, reikšmingus valdymo įvykius ir tarpinstitucinį pasitikėjimą. Žemiau bus analizuojami anketos klausimai, priskirti būtent šiems išvardintiems veiksniams.

Valdymo institucijų veiklos rezultatų rodiklių raiška

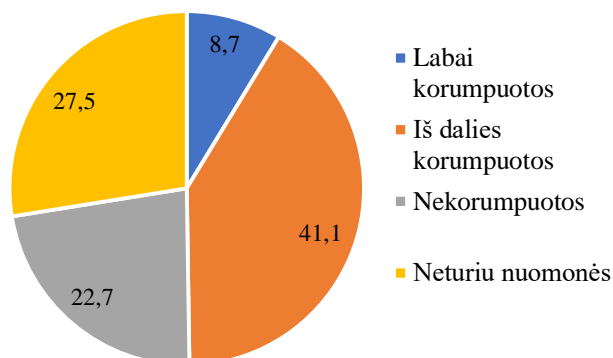

1 pav. Per pastaruosius tris metus priimtų Šiaulių rajono savivaldybės sprendimų vertinimas (proc., n=207)

Daugiau negu pusė apklausoje dalyvavusių respondentų (52,7 proc.) savivaldybės priimtus sprendimus iš esmės vertina gerai, tačiau labai gerai vertinančių dalis yra tik 12,1 proc. Likusieji rajono gyventojai sprendimus vertina blogai (21,3 proc.), labai blogai (1,9 proc.) arba teigia neturintys nuomonės šiuo klausimu (11,6 proc.).

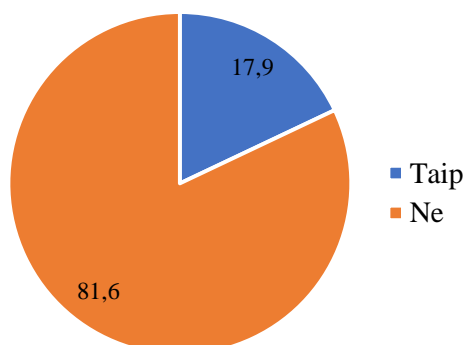
⁴¹ Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 106

Reikšmingų valdymo įvykių rodiklių raiška

2 pav. Korupcijos Šiaulių rajono savivaldybės institucijose (savivaldybės meras, taryba, administracijos direktorius, administracija, seniūnija, seniūnas ir kt.) vertinimas (proc., n=207)

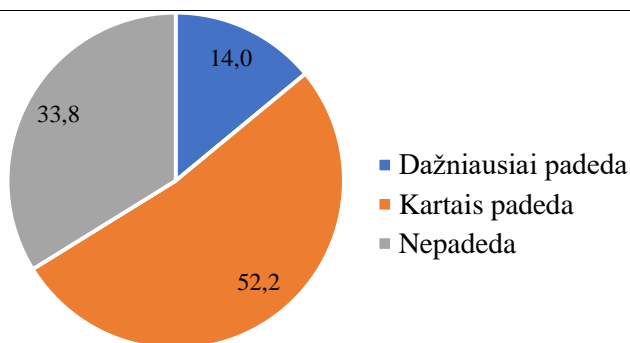
Didžioji dalis apklaustų gyventojų mano, kad savivaldybės institucijos yra iš dalies korumpuotos (41,1 proc.), o ypatingai aukštą korupcijos lygį pažymi 8,7 proc. respondentų. Kita vertus, net 22,7 proc. apklaustųjų mano, kad savivaldybės institucijos nėra korumpuotos.

3 pav. Rajono savivaldybės ar seniūnijos darbuotojų nesąžiningo, neskaidraus elgesio vertinimas (proc., n=207)

Nepaisant to, kad nemaža dalis respondentų mano, kad savivaldybės institucijos yra korumpuotos, tačiau daugiau nei 80 proc. gyventojų teigia, kad jiems neteko susidurti su savivaldybės ar seniūnijos darbuotojų nesąžiningų ir neskaidriu elgesiu.

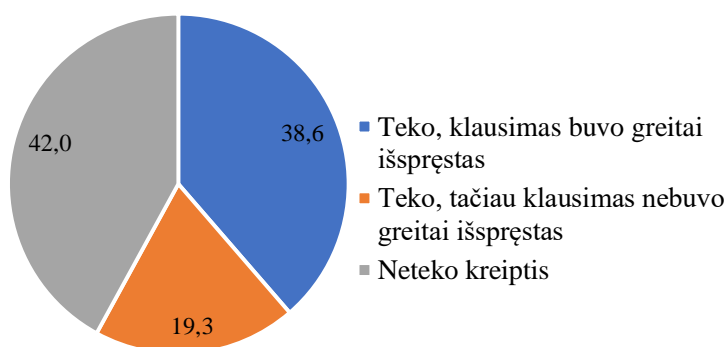

4 pav. Problemų sprendimo kyšio pagalba vertinimas (proc., n=207)

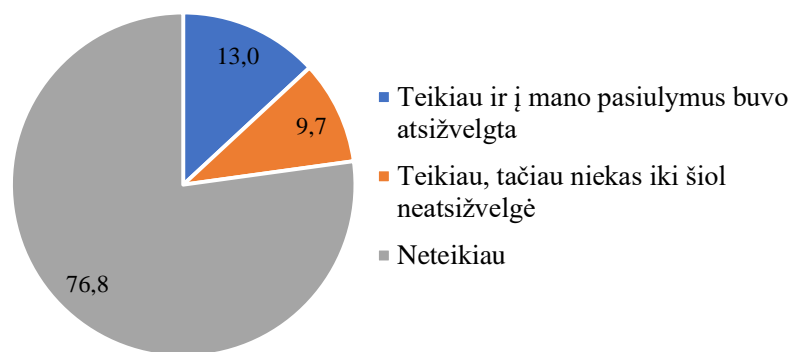
Daugiau nei pusė apklaustųjų gyventojų sutinka, kad kyšis kartais padeda (52,2 proc.) arba dažniausiai padeda (14 proc.) spręsti iškilusias problemas rajono savivaldybėje. Tuo tarpu manančių, kad nepadeda yra šiek tiek mažiau (33,8 proc.).

Tarpinstitucinio pasitikėjimo rodiklių raiška

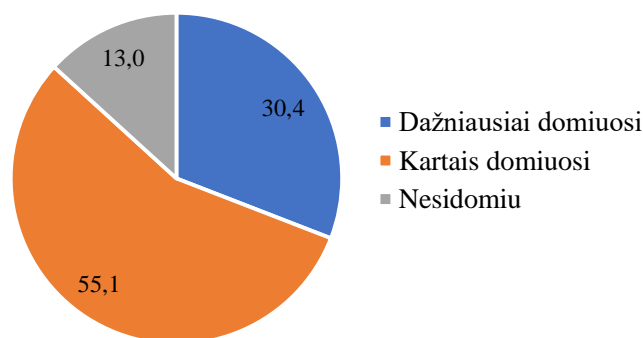
5 pav. Kreipimosi į Šiaulių rajono savivaldybę ar seniūniją dažnumas (proc., n=207)

Diagramoje matyti, kad nemaža dalis respondentų per pastaruosius tris metus kreipėsi į Šiaulių rajono savivaldybę ar seniūniją ir jų klausimas buvo greitai išspręstas (38,6 proc.) arba dėl tam tikrų priežasčių klausimo nepavyko greitai išspręsti (19,3 proc.). Tačiau taip pat pastebima, kad net 42 proc. apklaustųjų per minėtą laikotarpį nei karto nesikreipė į savivaldybę ar seniūniją.

6 pav. Pasiūlymų (raštu ar žodžiu) teikimo rajono savivaldybei ar seniūnijai dėl priimamų sprendimų dažnumas (proc., n=207)

6 paveiksle matyti, kad respondentai dažniausiai neteikia pasiūlymų vietos savivaldos institucijoms (76,8 proc.), todėl pasiūlymus teikiančių gyventojų dalis yra mažesnė (22,7 proc.).

7 pav. Kaip dažnai gyventojai domisi rajono problemomis? (proc., n=207)

Gauti duomenys atskleidžia, kad didžioji dalis apklaustų savivaldybės gyventojų domisi rajono problemomis (55,1 proc.). Didžiausią susidomėjimą rodo net 30,4 proc. apklaustųjų. Kita vertus, rajono problemomis nesidomi tik 13 proc. respondentų.

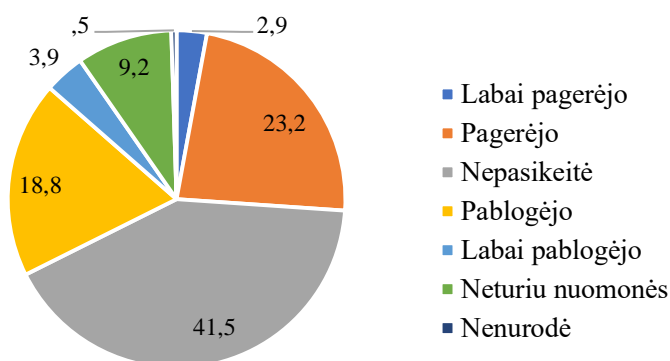
Išanalizavus vidiniams veiksniams priskirtus anketos klausimus, galima teigti, kad Šiaulių rajono savivaldybės gyventojai priimtus savivaldybės sprendimus vertina gana gerai, tačiau teigiamų pokyčių pastebėję nedaug. Reikšmingų valdymo įvykių rodiklių analizė atskleidė, kad didžioji dalis respondentų mano, kad savivaldybės institucijos yra iš dalies korumpuotos, tačiau daugiau nei 80 proc. gyventojų teigė nesusidūrę su darbuotojų nesąžiningu ir neskaidriu elgesiu. Tyrimas taip pat parodė, kad daugiau nei pusė gyventojų sutinka, jog kyšis kartais padeda spręsti iškilusias problemas Šiaulių rajono savivaldybėje. Tarpinstitucinio pasitikėjimo rodiklių raiška parodė, kad nemaža dalis apklaustų gyventojų kreipiasi į savivaldybę ar seniūniją ir jų klausimas buvo greitai išspręstas (38,6 proc.) arba dėl tam tikrų priežasčių klausimo nepavyko greitai išspręsti (19,3 proc.). Gauti rezultatai atskleidė, kad net

77 proc. respondentų neteikia pasiūlymų vietos savivaldos institucijomis. Tuo tarpu pasiūlymus teikiančių gyventojų dalis vos 23 proc. Be to, apklausti gyventojai išreiškė nuomonę apie rajono problemas. Daugiau nei pusė respondentų teigė, kad jiems rūpi rajono problemos, todėl kartais jomis domisi.

1.1.3. Išorinių pasitikėjimą sąlygojančių veiksnių vertinimas

Išoriniams veiksniams, lemiantiems gyventojų pasitikėjimą vietos savivalda, priskiriama ekonominė situacija, socialinis kapitalas, valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija ir bendravimo stilius, informacinės technologijos bei žiniasklaida (Nakrošis, 2017)⁴². Žemiau bus analizuojami anketos klausimai, priskirti būtent šiems išvardintiems veiksniams.

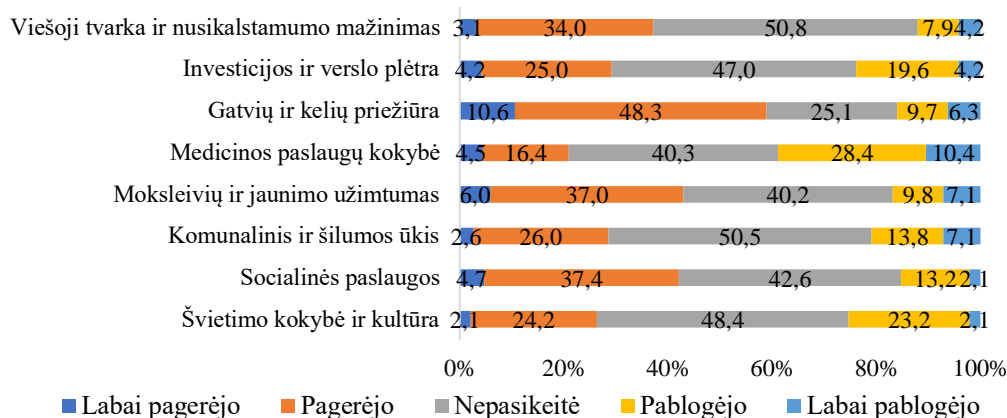
Ekonominės situacijos rodiklių raiška

8 pav. Pokyčių rajono ekonominėje situacijoje (pvz.: atsirado daugiau darbo vietų, didesni atlyginimai, daugiau verslo įmonių ir kt.) vertinimas (proc., n=207)

Dauguma apklausoje dalyvavusių gyventojų teigia, kad per pastaruosius tris metus nepasikeitė (41,5 proc.) rajono ekonominė situacija, tuo tarpu manančių, kad pagerėjo, yra tik 23,2 proc. Likusieji respondentai rajono ekonominę situaciją vertina kaip pablogėjusią (18,8 proc.).

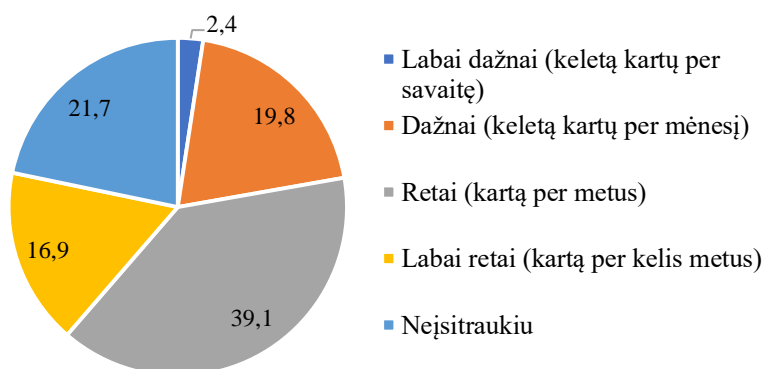
⁴² Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 106

9 pav. Pokyčio atskirose srityse Šiaulių rajono savivaldybėje vertinimas (proc., n=207)

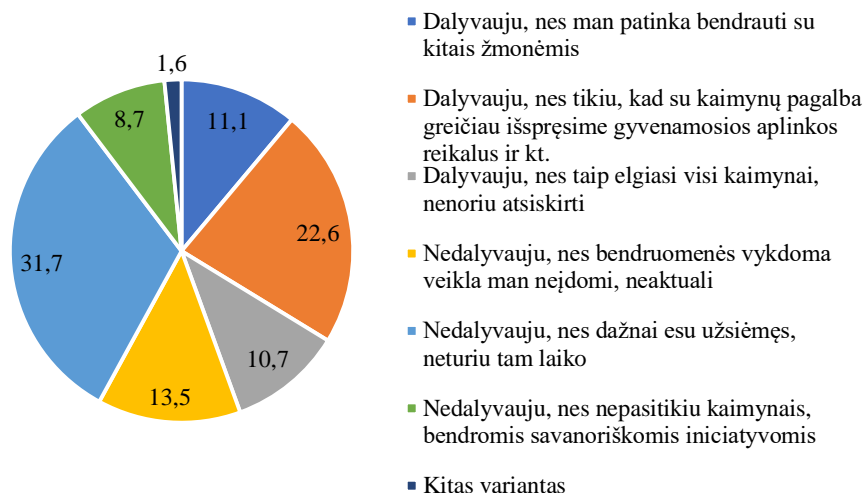
9 paveiksle matyti, kaip respondentai vertina situaciją Šiaulių rajono savivaldybėje. Tyrimas atskleidė, kad didžioji dalis apklaustų gyventojų mano, kad situacija daugelyje sričių (viešoji tvarka ir nusikalstamumo mažinimas (50,8 proc.), investicijos ir verslo plėtra (47 proc.), medicinos paslaugų kokybė (40,3 proc.), moksleivių ir jaunimo užimtumas (40,2 proc.), komunalinis ir šilumos ūkis (50,5 proc.), socialinės paslaugos (42,6 proc.), švietimo kokybė ir kultūra (48,4 proc.)) nepasikeitė. Respondentai išvelgia pagerėjusią situaciją tik gatvių ir kelių priežiūroje (48,3 proc.).

Socialinio kapitalo rodiklių raiška

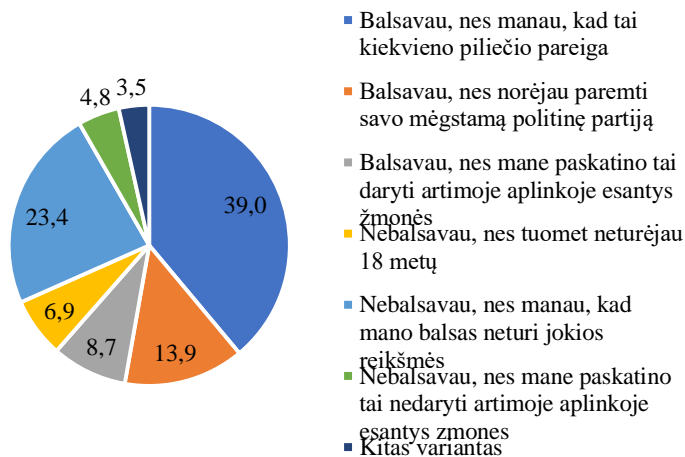
10 pav. Įsitraukimo į vietos bendruomenės veiklas (pvz.: susirinkimus, gyvenamosios aplinkos tvarkymą ir kt.)“ vertinimas (proc., n=207)

Nemaža dalis apklausoje dalyvavusių respondentų (39,1 proc.) teigia, kad retai įsitraukia į vietos bendruomenės veiklas, tačiau labai dažnai (2,4 proc.) arba dažnai (19,8 proc.) įsitraukiančių dalis yra kur kas mažesnė. Likusieji rajono gyventojai į vietos bendruomenės veiklas įsitraukia labai retai (16,9 proc.) arba visiškai neįsitraukia (21,7 proc.).

11 pav. Priežasčių, lemiančių dalyvavimą ar nedalyvavimą vietos bendruomenės veiklose vertinimas (proc., n=207)

Diagramoje matyti, kad dažniausiai respondentų nedalyvavimą vietos bendruomenės veikloje lemia laiko stoka (31,7 proc.) bei jiems neaktuali ir neįdomi vykdoma veikla (13,5 proc.). Tuo tarpu nemaža dalis apklaustų gyventojų dalyvauja, nes tiki, kad su kaimynų pagalba greičiau išspręš iškilusias problemas (22,6 proc.), jiems patinka bendrauti su kitais žmonėmis (11,1 proc.) arba nenori atsiskirti nuo kitų dalyvaujančių kaimynų (10,7 proc.).

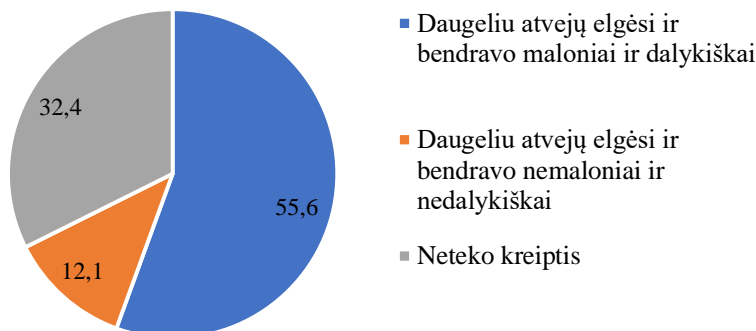

12 pav. Gyventojų dalyvavimas 2015 metų rinkimuose į Šiaulių rajono savivaldybės tarybą? (proc., n=207)

Daugiau negu pusė (59,9 proc.) apklausoje dalyvavusių gyventojų, teigia, kad balsavo 2015 metų rinkimuose į Šiaulių rajono savivaldybės tarybą. 12 paveiksle matoma, kad respondentus balsuoti rinkimuose labiausiai paskatino pilietinės pareigos jautimas (39 proc.) ir

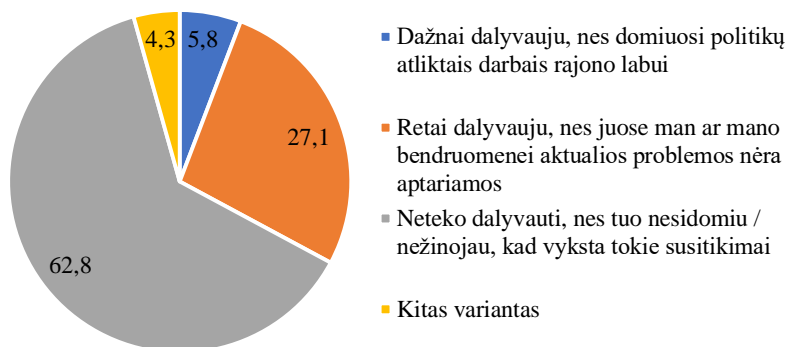
noras paremti savo mėgstamą politinę partiją (13,9 proc.). Kita vertus, nemaža dalis gyventojų nebalsavo, kadangi mano, kad jų balsas neturi jokios reikšmės (23,4 proc.).

Valstybės tarnautojų ir politikų elgesio, reputacijos ir bendravimo stiliaus rodiklių raiška.

13 pav. Savivaldybės ar seniūnijos darbuotojų elgesio su piliečiais vertinimas (proc., n=207)

Respondentai, kurie per pastaruosius tris metus kreipėsi į rajono savivaldybę ar seniūniją, įvertino ir šiose institucijose dirbančių asmenų bendravimą bei elgesį. Diagramoje matyti, kad net 55,6 proc. apklaustųjų teigia, kad daugeliu atvejų darbuotojai elgėsi ir bendravo maloniai ir dalykiškai. Tuo tarpu 12,1 proc. apklaustųjų gyventojų vis dėlto teko susidurti su nemaloniu ir nedalykišku darbuotojų elgesiu.

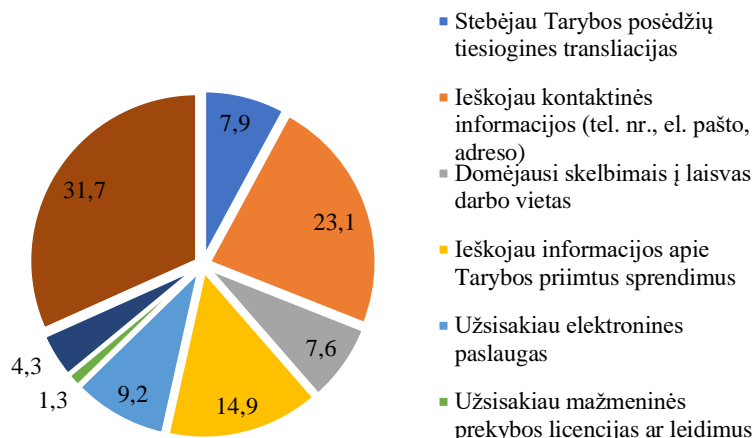

14 pav. Kaip dažnai rajono gyventojai dalyvavo politikų ataskaitiniuose susirinkimuose (proc., n=207)

Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kad absoliuti dauguma respondentų nėra dalyvavę (62,8 proc.) arba retai dalyvauja (27,1 proc.) Šiaulių rajono savivaldybės mero ar tarybos narių rengiamuose susitikimuose, kadangi tuo nesidomėjo arba nežinojo, kad vyksta tokie susitikimai. Kita vertus, atsakiusiųjų, kad dažnai dalyvauja buvo vos 5,8 proc.

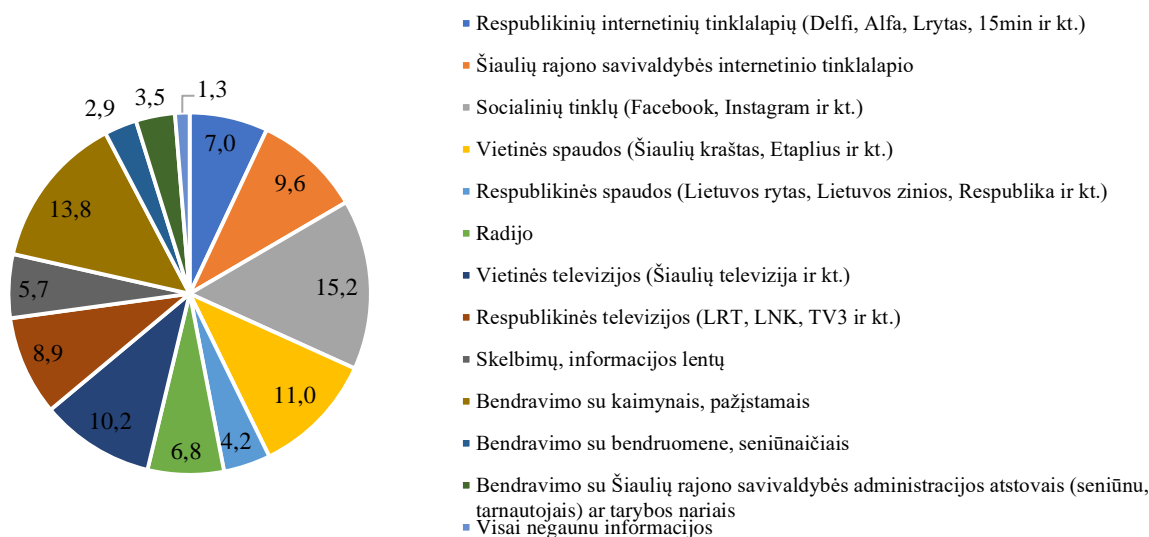
Informacinių technologijų rodiklių raiška.

15 pav. Naudojimosi Šiaulių rajono savivaldybės internetiniu tinklalapiu (www.siauliuraj.lt) vertinimas (proc., n=207)

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugiau negu pusė apklaustų respondentų per pastaruosius tris metus nesinaudojo savivaldybės internetiniu tinklalapiu (53,1 proc.). Tuo tarpu teigiančių, kad naudojosi – šiek tiek mažiau (46,9 proc.). Rajono gyventojai, kurie per pastaruosius tris metus naudojosi savivaldybės internetiniu tinklalapiu, atskleidė, kokios informacijos ten ieškojo. Iš gautų atsakymų matyti, kad dažniausiai buvo ieškota kontaktinės informacijos (23,1 proc.) arba informacijos apie Tarybos priimtus sprendimus (14,9 proc.). Respondentai savivaldybės internetiniame tinklalapyje taip pat užsisakinėjo ir elektronines paslaugas (9,2 proc.) bei stebėjo Tarybos posėdžių tiesiogines transliacijas (7,9 proc.). Respondentai mažiausiai dėmesio skyrė domėjimuisi skelbimais į laisvas darbo vietas (7,6 proc.), nuomonės reiškimui e. anketoje ar skundų teikimui e. skundai (4,3 proc.) bei mažmeninės prekybos licencijų ar leidimų užsakymui (1,3 proc.).

Žiniasklaidos rodiklių raiška

16 pav. Šaltinių, iš kurių gyventojai dažniausiai gauna informaciją apie savivaldybės ar seniūnijos veiklą vertinimas (proc., n=207)

Gyventojų nuomone, dažniausiai informacijos gaunama iš socialinių tinklų (15,2 proc.), bendravimo su kaimynais ir pažįstamais (13,8 proc.), vietinės spaudos (11 proc.) bei vietinės televizijos (10,2 proc.). Likusioji dalis respondentų informacijos gauna iš Šiaulių rajono savivaldybės internetinio tinklalapio (9,6 proc.), respublikinės televizijos (8,9 proc.), respublikinių internetinių tinklalapių (7 proc.), radijo (6,8 proc.), skelbimų, informacijos lentų (5,7 proc.) ir kt.

Nemaža dalis respondentų išreiškė nuomonę, kad labiausiai, jų pasitikėjimą ar nepasitikėjimą Šiaulių rajono savivaldybės institucijomis, paveikia socialiniai tinklai (17 proc.), bendravimas su kaimynais, pažįstamais (14,4 proc.), vietinė televizija (11,3 proc.), respublikinė televizija (10,7 proc.) ir vietinė spauda (10,3 proc.). Tuo tarpu respondentus mažiausiai paveikia respublikiniai internetiniai tinklalapiai (8,3 proc.), radijas (6,8 proc.), bendravimas su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos atstovais (5,5 proc.) ir Šiaulių rajono savivaldybės internetinis tinklalapis (5 proc.).

Išanalizavus *išorinių veiksnių* raišką, galima teigti, kad daugelis Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų, vertinančių rajono ekonominę situaciją, nepastebi didelių pokyčių (41,5 proc.). Be to, respondentų buvo prašoma įvertinti ir savivaldybės veiklą. Didžioji dalis apklaustų gyventojų mano, kad situacija daugelyje sričių nepasikeitė, tačiau išvelgia pagerėjusią situaciją tik gatvių ir kelių priežiūroje. Socialinio kapitalo rodiklių raiška atskleidė,

kad respondentai retai įsitraukia (39,1 proc.) arba visai neįsitraukia (21,7 proc.) į vietos bendruomenės veiklas. Tokį pasyvų gyventojų dalyvavimą lemia laiko stoka (31,7 proc.) bei jiems neaktuali ir neįdomi vykdoma veikla (13,5 proc.). Kita vertus, tyrimo rezultatai atskleidė, kad net 59,9 proc. apklaustųjų balsavo 2015 metų rinkimuose į Šiaulių rajono savivaldybės tarybą. Dažniausiai tai daryti paskatino pilietinės pareigos jautimas (39 proc.) ir noras paremti savo mėgstamą politinę partiją (13,9 proc.). Valstybės tarnautojų ir politikų elgesio, reputacijos ir bendravimo stiliaus rodiklių raiška parodė, kad net 55,6 proc. apklaustųjų mano, jog daugeliu atvejų darbuotojai su jais elgėsi ir bendravo maloniai ir dalykiškai. Taip pat pastebėta, kad absoliuti dauguma respondentų nėra dalyvavę (62,8 proc.) arba retai dalyvauja (27,1 proc.) savivaldybės mero ar tarybos narių rengiamuose susitikimuose, kadangi tuo nesidomėjo arba nežinojo apie tokius susitikimus. Informacinių technologijų rodiklių raiška atskleidė, kad daugiau negu pusė apklaustų respondentų nesinaudojo savivaldybės internetiniu tinklalapiu, tuo tarpu teigiančių, kad naudojami – 46,9 proc. Gyventojai teigė, kad savivaldybės internetiniame tinklalapyje dažniausiai ieškojo kontaktinės informacijos arba informacijos apie savivaldybės priimtus sprendimus, taip pat užsakinėjo elektronines paslaugas bei stebėjo Tarybos posėdžių tiesiogines transliacijas. Galiausiai, žiniasklaidos rodiklių raiška parodė, kad respondentai (su savivaldybe ar seniūnija susijusią informaciją) dažniausiai gauna iš socialinių tinklų, bendravimo su kaimynais ir pažįstamais, vietinės spaudos ir vietinės televizijos. Labiausiai jų pasitikėjimą arba nepasitikėjimą vietos valdžios institucijomis paveikia socialiniai tinklai, bendravimas su kaimynais ir pažįstamais, vietinė televizija, respublikinė televizija ir vietinė spauda.

IŠVADOS

Piliečių pasitikėjimas valdymo institucijomis yra svarbi politinės tvarkos sąlyga, kuri atsiranda, kai valstybės tarnautojai, politikai ir kiti viešajame sektoriuje dirbantys asmenys veikia viešai, skaidriai ir efektyviai, o visuomenės nariai bendromis pastangomis siekia įsitraukti į valstybės valdymo procesus.

Kaip pagrindinius pasitikėjimą valdžios institucijomis lemiančius veiksnius galima išskirti gerą valdymo būklę, reikšmingus valdymo įvykius, tarpinstitucinį pasitikėjimą, socialinį kapitalą, ekonominę situaciją, valdančiosios daugumos sudėtį, valstybės tarnautojų ir politikų elgesį, reputaciją ir bendravimo stilių, tobulėjančias informacines technologijas, žiniasklaidą.

Gauti tyrimo rezultatai atskleidė, kad statistiškai reikšmingi kintamieji, darantys poveikį pasitikėjimui vietos savivaldos institucijomis Šiaulių rajono savivaldybėje yra ekonominė

situacija, socialinis kapitalas, valstybės tarnautojų ir politikų elgesys, reputacija ir bendravimo stilius, informacinės technologijos bei žiniasklaida.

LITERATŪRA

1. Aalberg, T., Curran, J. (2012). *How Media Inform Democracy: A Comparative Approach*. New York: Routledge.
2. Bartuškaitė, M., Žilys, A. (2011). Politinio ir socialinio pasitikėjimo bei dalyvavimo raiška Lietuvos demokratijoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), 27-47.
3. Blind, P. (2006). *Building trust in government in the twenty-first century: Review of literature and emerging issues*. Prieiga per internetą: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UN/UNPAN025062.pdf>. (Žiūrėta 2018-09-16).
4. Bučaitė, J., Mazeliauskienė, I. (2005). Instituciniai tinklai ir socialinis pasitikėjimas savivaldybės ir nevyriausybinų organizacijų sąveikoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, 74-82.
5. Burnytė, M. (2013). Pasitikėjimas politinėmis ir teisėsaugos institucijomis Lietuvoje. *Teisės problemos*, 4(82), 97-112.
6. Curristine, T., Lonti, Z., Joumard, I. (2007). Improving Public Sector Efficiency: Challenges and Opportunities. *OECD Journal on Budgeting*, 7(1), 1-41.
7. Čepeliauskaitė, G., Petrauskienė, R. (2017). Pasitikėjimą valstybės tarnyba sąlygojantys veiksniai Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 16(3), 405-423.
8. Imbrasaitė, J. (2011). Sociotropiniai vertinimai ar asmeninės patirtys? Politinis pasitikėjimas Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė*, 2(1), 11-26.
9. Yann, A., Pierre, C. (2013). Trust, Institutions and Economic Development. *Handbook of economic growth*, 1, 1-86.
10. Hakhverdian, A., Mayne, Q. (2012). Institutional Trust, Education, and Corruption: A Micro-Macro Interactive Approach. *Journal of Politics*, 73(3), 1-33.
11. Matonytė, I., Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V. (2017). Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*, 1(85), 3-55.
12. Nakrošis, V. (2017). *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
13. Palidauskaitė, J. (2005). Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 13, 25-38
14. Piryaeei, M., Akhlaghi, F., Saeed, M. (2015). An investigation into the factors affecting people's trust in government performance. *Science journal*, 36(6), 1152-1156.
15. Petrauskienė, R. (2005). Lietuvos savivaldybių vidaus administravimo tobulinimas. *Viešoji politika ir administravimas*, 11, 65-73.
16. Tang, M., Huhe, N. (2016). Does decentralization bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralization on political trust. *Policy and politics*, 44(3), 403-426.
17. Žiliukaitė, R. (2006). Pasitikėjimas: nuo teorinių įžvalgų empirinės analizės link. *Kultūrologija*, 13, 205-252.

FACTORS OF LOCAL AUTHORITIES RELIABILITY: THE CASE OF ŠIAULIAI DISTRICT MUNICIPALITY

Vilma Tubutiene*
Šiauliai University

Gabriele Norvaisaite**
Šiauliai University

Summary

Relationship between government and society changes, what implicates political trust. Governing institutions are forced to find new ways of making and implementing decisions and to pursue citizens trust in their efficiency, transparency etc. The scientific literature suggests term of *political trust* to explain expectations which citizens experienced in relationship with governing institutions. Internal and external factors, such as the economic situation of a territory, the performance of institutions, social capital, the composition of government, the media, and so on has various influence on political confidence of citizens. It can be also analyzed at three levels: micro, meso and macro. The same factors work at each level, but their significance may vary. Micro-level emerges when public confidence influences governmental institutions performance when provide public services and should take into account their perceptions and expectations. At the mezo level, public policy-making and implementation can depend on citizens' trust when municipal authorities operating in specific public policy sub-systems, such as health, education etc. The macro level includes the highest, general level of trust in public authorities, which may even be limited by some structural reforms or various systemic changes. In the theoretical part, general factors are revealed, whereas empirical research is focused on the mezo level. The aim of this study is to reveal the factors that determine confidence in local self-government institutions by choosing Šiauliai district municipality as the case. Survey help to identify the prevailing factors of political confidence.

Keywords: Citizens confidence in governmental institutions, citizens trust

---

Vilma Tubutiene, lecturer at Šiauliai University Institute of Regional Development. Scientific interests – local governance, citizens involvement, human resource management.

Gabriele Norvaisaite, graduate of Public administration programme at Šiauliai University Institute of Regional Development, study. Scientific interests – local governance.